

Puolustusministeriö Försvarsministeriet Ministry of Defence

HE Jehovan todistajien vapautuslain kumoamisesta

Puolustusvaliokunta 4.10.2018

Hallitussihteeri Perttu Wasenius
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Nykytila ja esitys

- Jehovan todistajien vapautuslaki mahdollistaa vapauttamisen siviilipalveluksesta.
 - Aseellisesta palveluksesta vapautuminen on ilmoitusluonteinen asia ja mahdollinen kaikille asevelvollisille siviilipalveluslain nojalla.
- Vapautuslain taustalla ovat olleet lähinnä käytännölliset, eivät niinkään oikeudelliset syyt.
- Vapautuslaki ehdotetaan kumottavaksi kolmen kuukauden siirtymäajalla.

Muutostarve

1. Yhtä uskontokuntaa koskeva erivapaus on ristiriidassa perustuslain syrjintäkiellon ja maanpuolustusvelvollisuuden kanssa (säädetty siksi poikkeuslakina).
2. Olosuhteet muuttuneet
 - 1980-luvun jälkeen siviilipalvelusta kehitetty.
 - Jehovan todistajien suhtautuminen siviilipalvelukseen muuttunut.
3. Helsingin hovioikeuden tuomio 23.2.2018
 - HelHO linjasi, että jos yksi uskontokunta on vapautettu siviilipalveluksesta kieltäytymistä koskevasta kriminalisoinnista, muitakaan ei voida siitä tuomita. Käsittely jatkuu KKO:ssa.
 - Tuomion seurauksena oikeustila epäselvä. Asevelvollisuusjärjestelmä rakentuu sille ajatukselle, että velvollisuudesta ei voi kieltäytyä seuraamuksetta.

Vapautuslain suhde Suomen ihmisoikeusvelvoitteisiin

- Nykytila on syrjivyytensä takia ongelmallinen perustuslain lisäksi myös Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.
- YK:n KP-sopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus ja EU:n perusoikeuskirja takaavat aseistakieltäytymisoikeuden
 - Toteutetaan Suomessa oikeudella hakeutua siviilipalvelukseen.
 - Vapautuslain kumoamisella ei olisi vaikutusta Jehovan todistajien aseistakieltäytymisoikeuteen.
- Mikään ihmisoikeusvelvoite ei luo oikeutta kieltäytyä siviilipalveluksesta.
 - Totaalikieltäytyjien rangaistukset eivät ole siksi ristiriidassa Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Muita ratkaisuvaihtoehtoja (1)

1. Vakaumuksentutkintamenettely, jossa vapautus siviilipalveluksesta voitaisiin tiukoin kriteerein myöntää henkilölle, joka osoittaa riittävän vakavan vakaumuksen.
 - Järjestelmä olisi väistämättä mielivaltainen, koska syrjimättömiä kriteerejä olisi käytännössä mahdotonta luoda
 - Perusoikeusnäkökulmasta jopa ongelmallisempi kuin nykytila
 - Ei poistaisi totaalikieltäytymisongelmaa
2. Korvaavan palvelusmuodon luominen Jehovan todistajille.
 - Edellyttäisi perustuslain muuttamista
 - Järjestelmä olisi edelleen syrjivä
 - Ei poistaisi totaalikieltäytymisongelmaa

Muita ratkaisuvaihtoehtoja (2)

1. Nykytilan säilyttäminen
2. Vapautuslain kumoaminen ja totaali kieltäytyjien rangaistuksista luopuminen
 - Johtaisi tosiasiallisesti vapaaehtoiseen "asevelvollisuuteen".
3. Vapautuslain laajentaminen muihin ryhmiin ilman vakaumuksentutkimusmenettelyä
 - Johtaisi tosiasiallisesti vapaaehtoiseen "asevelvollisuuteen"
4. Muu asevelvollisuusjärjestelmän laajempi uudistaminen
 - Erillinen keskustelunsa

Voimaantulo ja siirtymäsäännös (1)

- Vapautusmenettely käytännössä:
 - Kutsunnoissa myönnetään seurakunnan todistuksen perusteella lykkäystä enintään kolme vuotta.
 - Lykkäyksiä jatketaan tämän jälkeen kolme vuotta kerrallaan ja varsinainen vapautus myönnetään vasta sinä vuonna, kun henkilö täyttää 29 vuotta. Vapautusta haettava kolmen kuukauden kuluessa ko. vuoden alusta.
 - Lykkäysvaiheessa noin tuhat 18-29 -vuotiasta Jehovan todistajaa.
- Lykkäysvaiheessa oleville ehdotetaan kertaluonteista mahdollisuutta hakea vapautusta kolmen kuukauden kuluessa kumoamislain voimaantulosta.
 - Siirtymäaikana haettava seurakunnalta todistus kuulumisesta Jehovan todistajien seurakuntaan ja toimitettava se aluetoimistolle.

Voimaantulo ja siirtymäsäännös (2)

- Taustalla ensisijaisesti tavoite välttää yksilölle kohtuuttomia tilanteita.
 - Kohtuuttomuus voisi koskea lähinnä lykkäysvaiheen loppuvaiheessa olevia Jehovan todistajia, joille voi olla jo muodostunut oikeutettuja odotuksia vapautuksesta.
- Pitkä siirtymäaika olisi ongelmallinen.
 - Syrjivä ja oikeudellisesti epäselvä nykytila jatkuisi.
- Voimaantulo ja mahdollinen siirtymäaika on tärkeää ajoittaa syksyn kutsuntojen ulkopuolelle, jottei sovellettava lainsäädäntö muutu kesken kutsuntojen.
 - Vuoden 2018 kutsunnat järjestetään 15.8.–14.12.

